

manhållen antologi där redaktörerna på ett föredömligt sätt ramat in de olika empiriska kapitlen i ett större sammanhang som rör olika mediers roll för att förstå hur berättelser om krig och lidande utvecklats under 1900-talet. En konsekvens av det tydliga fokus som läggs vid de olika mediernas roll blir emellertid att det ofta inte är själva krigsupplevelserna i sig som hamnar i huvudfokus. Detta gör att boken nog har mer att säga den som är intresserad av hur upplevelser av krig förmedlas genom olika medier än den som primärt är intresserad av krig och lidande under världskrigen. Valet att i flera fall fokusera på berättelser om det lidande som krig ger upphov till, hellre än berättelser om stridsupplevelser, framstår som fullt förstäeligt mot bakgrund av hur krig traditionellt porträtterats. Det hade dock varit intressant att i än större utsträckning ställa dessa alternativa sätt att beskriva upplevelserna av krig mot mer traditionella krigsberättelser. Om inte annat skulle det säkerligen ha kunnat ge upphov till intressanta jämförelser av hur kvinnliga och manliga upplevelser av krig förmedlas.

Uppsala universitet

ESBJÖRN LARSSON

Frederick Whitling, *Western Ways: Foreign schools in Rome and Athens* (Berlin: De Gruyter 2019). 324 s.

De flesta historiker känner säkert till hotet om indragna medel till de svenska Medelhavsinstituterna som var på tapeten 2014. För många akademiker är instituten välkända och vi har vistats där för studier och arbete. För andra var det först i samband med nedläggningsdiskussionen man fick mer kunskap om verksamheten. I historikern och antikvetaren Frederick Whitlings nya bok får vi stifta bekantskap med utländska skolor i Aten och Rom, tillhörande de nationer som räknas till de stora inom den internationella medelhavsarkeologin: Frankrike, Tyskland, USA, Storbritannien och Italien. Som referens har Whitling valt att inkludera de svenska instituten i Aten och Rom. Detta motiveras bland annat med att de tack vare den svenska neutraliteten intog en särställning. Till exempel var Rominstitutet den enda utländska skolan som höll öppet genom hela andra världskriget. I institutionernas namn syns skolor, institut och akademier. Whitling förklarar att det kan finnas, men inte alltid, skillnader avseende intern verksamhet. För enkelhetens skull använder han begreppet skolor.

Boken är indelad i förord, introduktion och sex huvudkapitel. I kapitel 1, "Classical Archaeology, Histories and Institutions", ges en historisk bakgrund i syfte att placera analysen av de utländska institutionerna/skolor-

na i vidast möjliga kulturella, historiska och intellektuella sammanhang. Kapitel 2, "Great Powers, Deep Roots, 1846–1914", tillhandahåller en historisk och kontextuell överblick/orientering över de utländska skolorna i Rom och Athen från tiden efter Napoleon till första världskrigets utbrott. Kapitel 3, "Northern Wind, Southern Sun, 1914–1935", behandlar den alltmer politiserade kontext inom vilken skolorna verkade under första världskriget och mellankrigstiden. I kapitel 4, "Academic Diplomacy at Risk, 1935–1939" diskuteras skolornas roll och förutsättningar i det sena 1930-talets kraftigt ökande nationella spänningar och upptakten till andra världskriget. Kapitel 5, "Sparks from the Anvil, 1939–1945", behandlar krigsåren under vilka de flesta utländska institut tvingades stänga. I kapitel 6, "Competition and Collaboration, 1945–1953", tar sig Whitling an efterkrigstiden, som bland annat innebar återöppnande av skolor som varit stängda under krigsåren.

I denna kortrecension finns ej möjlighet till fördjupad diskussion, men jag vill lyfta fram ett par intressanta aspekter. Något som genomsyrar skolornas historia är motsättningen mellan den internationella vetenskapen och nationella strävanden. Till exempel fanns idéer om skandinaviska institut, något som ej realiserades. När det politiska landskapet förändras, ändras också förutsättningarna för de utländska skolorna. Fokus och möjligheter flyttas mellan Aten och Rom i samspel med politiska skeenden. Under mellankrigstiden försvagades till exempel Frankrikes roll. Detta ledde till att den förhistoriska bosättningen Asine i Grekland, där Frankrike tidigare haft tillstånd att gräva, i stället blev en svensk utgrävningsplats. Detta var i sin tur ett av huvudskälen till att Svenska Institutet i Aten grundades. Ett annat exempel från mellankrigstiden är de amerikanska utgrävningarna av det antika *agora* i Aten. Tillstånd beviljades mot att USA lånade ut stora summor till den grekiska staten. Finansieringen av skolorna har sett mycket olika ut, vissa drivs av statliga medel, andra av privata. Den internationella politiska dynamiken och konkurrensen påverkade starkt hur kulturmiljösektorn utformades och hur myndighetsutövandet såg ut och fungerade i Italien och Grekland. Whitling tar upp kolonial arkeologi, inte bara i perspektiv av de nämnda nationer som etablerade sig i Aten och Rom, utan också den italienska statens arkeologiska intressen i Nordafrika. Han belyser även den homogena värld som utgjorde verksamheten vid skolorna gällande kön, etnicitet och religion. Detta hade gärna kunnat få ett något större utrymme och problematiseras ytterligare. I ett talande exempel från 1934 förfasade sig en blivande direktör vid den amerikanska skolan i Rom över att man antagit två judar, "but they are both thoroughly white ones, completely Americanized" (s. 89). I det fascistiska Italien frodades de utländska skolorna, vilket kan låta märkligt, men att omvärlden intresserade sig för och framhöll Italiens och speciellt Roms storhet, låg helt i linje med Mussolinis ambitioner och

dennes önskan att direkt koppla sin person och samtid till Romerska riket och ledare som Caesar och Augustus.

Whitling kan sina källor och ger utförliga referenser, ibland mycket omfattande sådana. Att mycket information lagts i noter ser undertecknad som ett plus, då löptext och notapparat är uppdelade på ett vis som gör verket lättläst, samtidigt som den som vill snabbt kan tillgodogöra sig tilläggsinformation och referenser. De två avslutande avsnitten, "Conclusions" och en epilog, innehåller både sammanfattande och diskuterande resonemang, och här brister den annars tydliga strukturen. En del av det som finns i slutsats-delen passar bättre i en epilog, och vice versa, alternativt hade författaren vunnit på att slå ihop innehållet under en avslutande rubrik. Detta är inget som påverkar totalintrycket av ett gediget och välskrivet arbete. I bokens avslutande delar blickar Whitling framåt, genom att bland annat visa på de utländska skolornas möjligheter till gränsöverskridande samarbeten, och utmanar dem att kontinuerligt omförhandla och motivera sin roll i vår samtid och framtid.

Göteborgs universitet

ANNA GUSTAVSSON

Håkan Karlsson & Tomás Diez Acosta, *The Missile Crisis from a Cuban Perspective: Historical, archaeological and anthropological reflections* (Abingdon: Routledge 2019) 158 s.

Den dramatiska kubakrisen har diskuterats, undersökts och analyserats otaliga gånger sedan händelserna 1962 men har, enligt författarna till denna bok, aldrig på allvar tagit det kubanska perspektivet som utgångspunkt. Syftet med boken är därmed att ta detta, mindre utforskade perspektiv och att samtidigt utmana de mer traditionella narrativen, baserade på de två supermakternas synvinklar. Genom att använda andra källor än de som traditionellt använts i analysen av kubakrisen, som fysiska lämningar och intervjuer, ställer man frågorna (s. 72): "Is it possible to complement and enrich the "dominant narrative" of the Missile Crisis, and reach new forms of knowledge about it, with studies of the material and immaterial remains from the crisis of Cuba? If this is the case, how can this material challenge the 'dominant narrative'?"

Boken följer därmed samtidsarkeologisk metodik, där flera olika typer av källor används. Samtidsarkeologi är i sitt arbetssätt tvärvetenskapligt där flera discipliner, framför allt arkeologi, historia och etnologi, används för att utreda vad som hänt eller förklara vissa skeenden eller platsers historia (för